

כלל⁽¹²⁾. אבל עוף טהור, הראוי לאכילה, לא נתמעט מ"אשר יאכל" אפילו באופן שהשחיטה אינה ראויה.

ורבי שמעון סבר: עוף טמא מאי טעמא נתמעט מ"אשר יאכל", משום דלאו בר אכילה הוא. אם כן, שחיטת טריפה [וכן כל שחיטה שאינה ראויה] נמי יש למעט, שהרי הטריפה **לאו בר אכילה הוא!** (13)

ומסקינן: **והיינו דאמר רבי חייא: ראה רבי דבריו של רבי שמעון בכסוי הדם ושנאו בלשון חכמים, שטענה זו של רבי שמעון נכונה, ולכן נראו דבריו לרבי⁽¹⁴⁾.**

אמר רבי אבא: לא לכל דבר אמר רבי פה-ב מאיר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, אלא מודה רבי מאיר שאף על פי ששמה

אמנם הרמב"ן והרשב"א להלן [פו ב] הוכיחו שכיסוי הוא גמר השחיטה שהרי פטור על שחיטה שאינה ראויה, ומשמע שנקטו כי גם לר"ש [שהלכה כמותן] דין הכיסוי תלוי בשם שחיטה ולא רק בהכשר אכילה. ובהכרח שלשיטתם טעמו של רבי שמעון הוא שאין חיוב אלא בשחיטה שמתקיימת בה מצות שחיטה, ועל כך נחלק רבי מאיר וסבר שגם אם נמצאת טריפה יש לה שם שחיטה אף שלא קיים בה מצוה [ואינו מברך עליה — יו"ד יט א] ולא התמעטו אלא נוחר ומעקר וטמא שאין בהם שם שחיטה.

13. **הראש יוסף תמה איך דימה רבי שמעון טריפה לעוף טמא, והרי עוף טמא אין שחיטה מועילה להוציאו מידי נבילה ואינו כטריפה. לדעת תוס' הנ"ל הביאור פשוט כי לרבי שמעון החיוב תלוי רק בהכשר לאכילה ולא בשם שחיטה.**

14. **הפמ"ג [שפ"ד כח] דן אם יש חיוב כיסוי בבן פקועה שמותר באכילה, או כיון שאינו טעון מעשה שחיטה פטור מכיסוי, כי דין אם המקור משחוטי חוץ או מטבוח טבח, צריך שחיטה המועלת. ותמוה דהיינו רק כרבי מאיר וכפירש"י שלמד משחוטי חוץ שצריך שחיטה, וממיעוט עוף טמא מוכח שאין החיוב תלוי רק במעשה שחיטה, אלא צריך שתתיר לאכילה. ולכן בן**

12. **בגהש"ס ציין לתורי"ד בקידושין [נו ב] שהקשה כיון ש"לא יאכל" משמעותו גם איסור הנאה, אם כן ב"אשר יאכל" כלול כל הראוי להנאה ועוף טמא בכללו. ותירץ שאילו גם עוף טמא חייב בכיסוי לא היה צריך לומר אלא "חיה ועוף" סתם ונדע שכל עוף בכללו, ובהכרח "אשר יאכל" נאמר למעט עוף טמא.**

והריטב"א כאן פירש שעוף טמא התמעט משום שאינו ראוי לאכילה מתחילת ברייתו. ונמצא שסובר כרש"י לעיל [יו א] שנותר ומעקר לא התמעטו מ"אשר יאכל". [שהרי היו ראויים מתחילת ברייתן] אלא נלמדו משחוטי חוץ לפוטרן משום שאינם בכלל שחיטה. ולדעת תוס' צריך לומר שגם נוחר ומעקר התמעטו מ"אשר יאכל", ולכאורה תמוה אם כן למה טריפה לא התמעטה [וכסברת רבי שמעון בסמוך] ובהכרח שלא נחלקו על רש"י, ודברי תוס' רק כרבי שמעון שלא למד גזירה שוה משחוטי חוץ, ואין צורך ב"שחיטה" אלא כהכשר לאכילה, כי משמעות "אשר יאכל" אינה מצריכה דוקא מעשה שחיטה אבל לרבי מאיר מעשה שחיטה נלמד משחוטי חוץ, ו"אשר יאכל" מגלה שצריך שחיטה המתרת באכילה, ולכן התמעט עוף טמא, כי אף שנעשית בו מעשה שחיטה אינה מטהרתו מנבילה, ולא התמעטה טריפה שאיסורה אינו מחמת חסרון השחיטה.

שחיטה, מכל מקום אין השחיטה מתירתה באכילה! (15) [לקמן מקשינן הרי פשיטא שך הוא?]

ולא לכל דבר אמר רבי שמעון שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה. אלא, מודה רבי שמעון שהשחיטה שאינה ראויה מטהרתה מידי נבלה! ואין אומרים כיון שלא שמה שחיטה הרי הבהמה כאילו מתה מאליה ותטמא כנבלה. כי לענין טומאה, מודה רבי שמעון שיש על השחיטה הזו שם "שחיטה".

אמר מר: לא לכל אמר רבי מאיר שחיטה

שאינה ראויה שמה שחיטה. מודה רבי מאיר שאין מתירתה באכילה.

ותמהינן: פשיטא! וכי טרפה בשחיטה מי משתריא וכי יכולה השחיטה להתיר איסור טריפה?

ומשנינן: לא צריכא רבי אבא להשמיענו דין זה אלא לשוחט את הבהמה הטריפה ומצא בה עובר בן תשעה חדשים כשהוא חי, [שכיון שמלאו לו תשעה חדשים וראוי להיולד אינו נגרר אחר אמו שיהיה גם הוא טריפה כמוה] (16). שאילו לא היתה הבהמה טרפה היה הדין שעובר זה אינו צריך

פקועה פטור אף שנשחט. [וראה תוס' לעיל עד ב ד"ה בגמר, ע"ה ב ד"ה בן שאין שחיטה כבן פקועה]. אך לדעת הרמב"ן והרשב"א נמצא שגם להלכה [כר"ש] צריך "שם שחיטה" המתרת באכילה, וכנ"ל.

ויתכן שבזה נחלקו האחרונים [הובא לעיל] לגבי חיוב כיסוי בספק סכין פגומה שהב"ח פטר משום שהשחיטה אינה ראויה לאכילה ואינו בכלל "אשר יאכל", והיינו שסבר כי לרבי שמעון החיוב תלוי רק בהיתר האכילה, וכאן נאסר במציאות לאכול. אך הגרעק"א נקט שחייב לכסות משום שגם לרבי שמעון החיוב תלוי בשחיטה, אלא שצריך שחיטה המתרת לאכילה, ו"אשר יאכל" תגלה אם השחיטה ראויה, ואף שמספק נאסר לאכול, עצם מעשה השחיטה מוטל בספק ומחייב כיסוי.

15. ראה תוס' בע"ב [ד"ה אימא] שהוכיח כי רבי סובר כרבי מאיר בכל דיני שחיטה שאינה ראויה, חוץ מכיסוי הדם, וביאר הרמב"ן דהיינו משום שבכל מקום נאמרה לשון שחיטה ונלמד מדין אותה ואת בנו, ורק בכיסוי הדם נאמר לשון שפיכה, ולכן נלמד מ"אשר יאכל" שחיובו תלוי

במעשה המתיר לאכילה, [ונקטו תוס' שהוא דין במעשה שחיטה ולא רק בהיתר הבשר לאכילה, ולכן הקשו שבכיסוי הדם סבר כרבי שמעון, ואף למסקנתם אין הכוונה שצריך דוקא "שחיטה" אלא כל מעשה הראוי להתיר באכילה].

והרמב"ם [שחיטה ב ב] פסק שהנוחר והמעקר או שנמצאת טריפה בשחיטת חולין בעזרה פטור. ותמה הכסף משנה שהרי פסק [שם יב ו] כרבי מאיר ש"שמה שחוטת" ועי"ש בלח"מ ובשער המלך כתב שדין חולין בעזרה דומה לדין כיסוי הדם כי נאמר בהם "וזבחת ואכלת" כמו שנאמר בכיסוי הדם "אשר תאכל", וראה דו"ח לרע"א [דרוש ט' בסוף מס' חולין].

16. תוס' [ד"ה אימא] פירשו שלא נקט בן ט' מת או בן ח' חי, כי בהם אין חידוש, שהרי הם ירך אמן והן טריפה כמותה. והרשב"א כתב שאין השחיטה מועילה להם, כי במת ובבן שמונה לא שייכת שחיטה, ורק בבן חי שמועילה בו שחיטה, הוה אמינא שאם "שמה שחיטה" יחשב כמו שנשחט. ומשמע שנחלקו אם שחיטת האם מועילה לולד, ולכן הוצרכו תוס' לומר שהוא טריפה כמותה. או שנחשבת כאילו נעשית

בדעת רבי מאיר?

והאמר רבי מאיר: **בן פקועה**, עובר בן תשעה חדשים שנמצא במעי אמו לאחר שחיטתה, **טעון שחיטה** ואין שחיטת אמו, אפילו אם היא כשרה, מועילה עבורו, ואם כן מה החידוש באמו טריפה שאין שחיטתה מתירה את העובר?

ומתריצין: **לא צריכא** רבי אבא להשמיענו לדעת רבי מאיר בעצמו, אלא לדעת רבי, משום **דרבי סבר לה כרבי מאיר** בדבר אחד, **וסבר לה כרבנן** בדבר אחד.

ומבארין: **סבר לה כרבי מאיר דאמר:**

שחיטה אלא אפשר לאכלו בלא שחיטה, לפי ששחיטת אמו מועילה גם עבורו, וכאילו הוא בעצמו נשחט, **וסלקא דעתך אמינא** שאפילו אם אמו היא טרפה, **הואיל דאמר רבי מאיר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה** ובכלל זה שחיטת טריפה אם כן **תהני ליה לעובר שחיטת אמו**, ולא **ליבעי** לעובר **שחיטה**, כדין בן פקועה שאינו טעון שחיטה, **קמשמע לן** רבי אבא שרבי מאיר מודה שלענין זה אין שחיטת האם הטריפה נחשבת לשחיטה, ואין היא מועילה עבור העובר, אלא צריך לשחוט את העובר בעצמו⁽¹⁷⁾.

ומקשינן: **ותסברא**, וכי אפשר לומר כן

היתר השחיטה חל בולד כאבר מאמו, וכל זמן שלא נעשית בו שחיטה הרי חסרון השחיטה גורם שיחשב כאינו זבוח. והיינו שאינו נחשב כאבר מן החי שהרי נעשית באמו שחיטה, וכיון שפקע ממנה דין אבר מן החי פקע גם מבנה, אלא שנשאר עליה דין אינו זבוח, כמבואר **בחיידושי הר"ן** סנהדרין [ק"ב א] והאריכו בזה **באמרי משה** [ד לב] **ובאבני נזר** [טריפות כב ה] **ובקהילות יעקב** [ב"ק לד, חולין כ] וראה **בינת אדם** [רוב וחזקה כב] **וחי הגרעק"א** לעיל [לז ב לתוד"ה ומה] וצ"ע.

והרשב"א [תוה"ב ב ב] הקשה למה לא תועיל שחיטת הטריפה לולדה, והרי אין חסרון בשחיטה אלא דבר אחר גרם לאיסור אכילת בשרה, והעלה מכך שכל שחיטה שאינה מועילה להתיר את האם אינה מועילה להתיר את הולד. **ובחזון יחזקאל** [חולין א ז] **ובמכתבי הגרי"ז** [שם] הביאו דברי הגר"ח ששחיטת טריפה היא חסרון בעצם בהיתר השחיטה [ולא חל איסור נפרד של טריפה] וכן מבואר בס"י לעיל [עה ד"ה טעון] **ובפסחים** [כה א] שטריפה אינה ניתרת

בולד עצמו. ולכן נקט הרמב"ן שלא מועילה בו שחיטה, אך אילו שחיטת אמו מועילה לו היה ניתר אף אם היא טריפה.

[ויש שנקטו שגזו"כ היא להתיר בן פקועה בלי שחיטה, משום שאמו הותרה, ולכן כשהאם טריפה או אפילו שור הנסקל – לא הותר הולד, וראה **במכתבי הגרי"ז** בסוף ספרו ובהערה הבאה].

17. **רש"י בכיצה** [ו א] כתב שאיסור הולד הוא משום שהוא ירך אמו והיא טריפה, ובשחיטת אמו אתה בא לאוכלו. והקשה החזו"א [יו"ד ג ג] שהרי מועילה לו שחיטה בפני עצמו, ובהכרח שאין איסורו כטריפה אלא כאבר מן החי. וכן צידד הפמ"ג [יד משב"ז ב].

ולעיל [עה א] נחלקו אמוראים אם מועילה שחיטה לבן ט' חי שנמצא במעי טריפה, וראה **הגהות הגרעק"א** לשו"ע [יו"ד יג סק"ז] שלדעת המתיר בשחיטת עצמו הוא נבדל מהאם, אך קודם לכן הוא כאחד מאבריה ואסור משום טריפה, וכוונתו כדברי הגרי"ז [שם] שחלות

בנבלה! ואיזו זו שאינה מטמאה — טרפה ששחטה?!¹⁷

ומתרצינן: לא צריכא רבי אבא להשמיענו אלא לשוחט את הבהמה הטרפה והיא חולין בעזרה שגם היא יצאה מידי נבילה.

והוצרך לחדש דין זה משום דתניא: השוחט את הטרפה שהיה ניכר קודם השחיטה שבהמה זו טרפה, וכן השוחט ונמצאת אחר השחיטה שהיא טרפה באיבריה הפנימיים — זה וזה, אם היו חולין ושחטן בעזרה, רבי שמעון מתיר אותם בהנאה! שאף על פי שסתם חולין שנשחטו בעזרה אסורים בהנאה, כאן, שהבהמה טרפה, סובר רבי שמעון, לשיטתו, ששחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה, וממילא אין היא נקראת "חולין שנשחטו בעזרה" ואינה אסורה. וחכמים אוסרין, כשיטתם ששחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה.

וכיון סלקא דעתך אמינא הואיל ואמר רבי שמעון: מותר בהנאה, אלמא דשחיטה שאינה ראויה בחולין בעזרה לאו שחיטה היא כלל⁽¹⁸⁾, ואם כן הוה אמינא — אימא

שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה [וכמבואר לעיל שרבי סובר ב"אותו ואת בנו" כרבי מאיר ששמה שחיטה, ולמד מכך לכל דיני התורה מלבד בכסוי הדם] ומאידך סבר לה כרבנן דפליגי על רבי מאיר ואמרי: עובר — שחיטת אמו מטהרתו! והיינו שמתירה לאוכלו ללא שחיטה, ולדברי רבי הוה אמינא: כיון דאמור רבנן שחיטת אמו מטהרתו תהני ליה שחיטת אמו אפילו אם היא טרפה, ולא ליבעי לעובר שחיטה, קמשמע לן שאם אמו טרפה אין השחיטה שלה מועילה עבור העובר.

אמר מר: ולא לכל אמר רבי שמעון שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה. מודה רבי שמעון שמטהרתה מידי נבילה.

ומקשינן: פשיטא ששחיטת טרפה מטהרת מידי נבלה!?

דאמר רב יהודה אמר רב: ואמר לה במתניתא תנא: כתיב "וכי ימות מן הבהמה. . . הנגע בנבלתה יטמא". ודרשינן ממשמעות הכתוב "מן הבהמה" שלא כל בהמה מטמאה אלא רק מקצת בהמה מטמאה ומקצת בהמה אינה מטמאה

בשחיטה, ולטעם זה נמצא שדברי הרשב"א הם דוקא בטריפה, אך שחיטת שור הנסקל מועילה לולד, כי אין איסור אכילתו תלוי בשחיטה, [והיינו לרבי מאיר, אך לרבי שמעון אינה שמה שחיטה, וולדו אסור]. וראה שו"ת רעק"א [תניינא י' ואחיעזר [ב ח] ואתון דאורייתא [טז] וקהילות יעקב [יא, כ].

18. הגרעק"א [בדו"ח דרוש ט] הקשה מסוגיין על דברי הרמב"ם [בפיה"מ כריתות ג] שאין איסור חל על איסור אפילו איסור הנאה על איסור אכילה, ואם כן יתכן שזה טעמו של רבי

ובעל המאור [לעיל עד א] כתב שלדעת רבי מאיר שבן פקועה טעון שחיטה, שחיטת האם מועילה להוציאו מידי נבילה ושחיטת עצמו

אמר ליה אבוי לרב פפא: אין! והתנן שאכן רבי שמעון סובר שחולין שנשחטו בעזרה איסור דאורייתא הוא:

רבי שמעון אומר: חולין שנשחטו בעזרה ישרפו באש וכן היה שנשחטה בעזרה תישרף אף על פי שהכל יודעים שהחיה היא חולין [שהרי אין מקריבין ממנה קרבן].

וכיון ששנינו כי רבי שמעון אוסר גם בחיה, בהכרח שלדעתו חולין שנשחטו בעזרה איסורם מדאורייתא הוא. כי אי אמרת בשלמא דאורייתא היא, היינו דגזרינן חיה אטו בהמה. אלא אי אמרת דרבנן היא, למה תיאסר חיה שנשחטה בעזרה? שהרי בהמה

מידי נבלה נמי לא מטהרה! (19) קמשמע לן רבי אבא שאפילו שחיטת טרפה בחולין בעזרה מטהרת מידי נבלה.

אמר ליה רב פפא לאבוי: וכי סבר רבי שמעון חולין שנשחטו בעזרה איסור הנאתם דאורייתא הוא?! שכן מוכח ממה שהתירם בהנאה בשחיטה שאינה ראויה, כי אילו האיסור אינו אלא מדרבנן [שגזרו שמא יחשבו אנשים שהחולין הם קדשים ואחר שיראו שאוכלין אותם חוץ לעזרה יבאו להתיר לאכול קדשים בחוץ], אם כן אף בשחיטה שאינה ראויה היה צריך רבי שמעון לאסור מטעם זה (20).

הוא איסור על השחיטה, וכיון שאינה ראויה וכל היתרה מנבילה היא רק מגזרת הכתוב בשחיטת טריפה, סלקא דעתא שאין לך בו אלא חידושו ובמקום שיש איסור בשחיטה לא תתיר מנבילה. [ומסקינן שנחשבת שחיטה לטהר מנבילה, אך בחולין בעזרה צריך שהשוחט יעשה מעשה שחיטה ראויה].

והריטב"א הקשה למה לא נקטה הגמרא שההוא אמינא היא משום שרבי שמעון פוטר שחיטה שאינה ראויה מכיסוי הדם ובהכרח שאינה שחיטה כלל [ותירץ כתוס'], ומשמע מדבריו שההוא אמינא שלא תטהר מנבילה אינה מפני האיסור והחסרון במעשה השחיטה, אלא מפני סברתו של רבי שמעון בכל התורה שאין שמה שחיטה.

20. כך פירש רש"י, ואילו תוס' [ד"ה אין] דנו מה הוקשה לגמרא, ולמה לא ניחא להם שייסבור שחולין בעזרה דאורייתא. וביארו שהקושיא מדבריו בקידושין [נח, א] שהמקדש בהם אשה מקודשת, ובאופן נוסף ביארו שהקושיא על המשנה שהביאה הגמרא, שהרי האיסור בחיה

שמעון להתיר חולין בעזרה בהנאה כי כבר היו אסורין באכילה מפני איסור טריפה. וביאר שמדובר באופן שנמצאת טריפה אחר שחיטה, וספק מת נטרפה אם קודם השחיטה או באמצעה, והנידון הוא אם נחשבת שחיטה וחל איסור חולין בעזרה או שאינה שחיטה, ונחשבת כנתקלקלה בשחיטה שלמפרע אינה שחיטה, ואינה מטהרת מידי נבלה.

19. תוס' [ד"ה סלקא] ביארו שההוא אמינא שאינה מוציאה מידי נבילה שייכת רק בטריפה שהיא חולין בעזרה, כי באותו ואת בנו פטור משום שלגבי השוחט אינה נחשבת כמעשה שחיטה, אך להוצאתה מאיסור נבילה תלויה רק בפעולה שנעשית בבהמה ועל כך אין ראייה אלא מחולין בעזרה שהאיסור תלוי בגוף הבהמה ולא במעשה השוחט.

ונמצא לדבריהם שההוא אמינא היא, כי כיון שלגבי הקדשים לא חל היתר שחיטה בבהמה, גם לגבי איסור נבילה לא יחול ההיתר. וראה לב אריה שהיא סברא מדרבנן שלא יהיה סתירה בדיני השחיטה. ויתכן עוד, שאיסור חולין בעזרה

עופא (21) **ושחוט** על **בוביתא דמיא**, על המים שבהם שורים את הפשתן, **דמורה דמא**, שהתולעת תריח את דם העוף, **ושביק ליה**, ותברח מהמים, מפני שהיא שונאת את הריח הזה.

ומקשינן: **היכי עביד הכי?** והרי היה צריך לכסות את דם העוף? **והתניא: השוחט מפני שצריך לדם להשתמש בו**, אף על פי שאינו צריך לאכילת העוף — **חייב לכסות את הדם!** כלומר, שאינו יכול להשתמש בדם, אלא חייב לכסותו (22). **ביצד יעשה מי שצריך**

מאי טעמא אסרו רבנן, **גזירה דלמא אתי למיכל קדשים בחוץ**, שיטעו ויחשבו שהבהמה של חולין שנשחטה בעזרה היא קדשים. והרי טעם זה לא שייך בחיה, שהכל יודעים שהיא חולין, ואי לומר שאיסורה משום שגזרו "גזירה חיה אטו בהמה", שהרי היא, בהמת חולין **גופא, גזירה, ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה!**

רבי חייא נפל ליה יאניבא בכיתנא תולעת האוכלת פשתן נכנסה לתוך הפשתן שלו. **אתא לקמיה דרבי. אמר ליה רבי: שקול**

והיש"ש [פ"ב יג] כתב שהשוחט ומתכוון שלא תהא שחיטתו שחיטה המתרת [אלא כדי להמית בלבד] אינה נחשבת שחיטה, והקשה עליו **העונג יו"ט** [נז] מסוגיין שהרי יכל רבי לומר לרבי חייא שכוון כן ויפטר מכיסוי [ובכך היה מלמדו חידוש יותר, שמותר לעשות כן אפילו בשחיטה גמורה].

אמנם **בפרי תואר** [ס"ק נג] כתב ששנינו בבבלייתא "נוחרו או עוקרו" לומר שלא יפסלה בדריסה וחלדה כי אסור לכתחילה לשחוט בפסול שאינו ניכר שמא יאכלו ממנו, וכ"ש שאסור לפסול ע"י כוונה.

ובאמרי בינה [שחיטה ז] כתב שכוונת היש"ש דוקא ברוצה לעשות מעשה נחירה ועלתה בידו שחיטה, אך כשעושה מעשה שחיטה ומתכוון שאינו לאכילה אלא לצורך אחר אינו מפיקע משחיטה המתרת.

22. **הרשב"א** [תוה"ב הקצר א ה] **והלבוש** [סעי' יז] כתבו שטעם החיוב הוא משום שלא תלה הכתוב מצוה זו בשחיטה לאכילה אלא בשפיכת הדם. **ובמעדני יו"ט** [אות ש] העיר שאף אם היה החיוב תלוי באכילה, הרי שחיטתו ראויה לאכול ממנה אם ירצה. והנידון בביאורים אלו אם החיוב תלוי במצוות שחיטה, והיא אינה

הוא דרבנן ואיך שנינו "וכן".

והגרעק"א [דרוש ט] הוכיח מדבריהם שהדין דלעיל ששוחט טריפת חולין בעזרה מותר בהנאה שייך רק אם איסור ההנאה בחולין בעזרה הוא מדאורייתא, שאם לא כן הרי היה ניתן לפרש שהקושיא היא מדברי רבי שמעון בב"ק [ע א] שפטר חולין בעזרה מדו"ה כי אינם ראויים לאכילה, ובהכרח שאיסור אכילה אינו נחשב כשורש איסור מדאורייתא ולא היה מעכב בקידושי אשה, וגם נמצא שיש חידוש יותר בדין חיה מבהמה. עיש"ה.

והגרעק"א עצמו ביאר שכוונת הגמרא להקשות להיפך, מנין שרבי שמעון מתיר טריפת חולין בעזרה בהנאה רק מצד שחיטה שאינה ראויה, [ועל כך אמר רבי אבא "לא לכל אמר רבי שמעון וכו'"] והרי יתכן שטעמו משום שהספק מתי נטרפה הוא ספק באיסור דרבנן ולקולא. [וכביאורו לעיל].

21. **הריטב"א** העיר למה לא אמר לו שישחוט עוף טמא, וביאר שידע כי רק דם עוף טהור מועיל להבריח את התולעים, או שרצה ללמדו כי גם בעוף טהור שחייב בשחיטה וכיסוי מותר לעשות כן באופנים שאין מחייבים כיסוי וכדלהלן.

מעמא לא אמר שכך אמר רבי לרבי חייא:
צא נחור!?

וכי תימא שהוא סובר שרבי לא אמר לו
"צא נחור" משום דקסבר רבי: אין שחיטה
לעוף מן התורה שהחיוב לשחוט את העוף
הוא רק מדרבנן, אך מדאורייתא מותר
לאכלו⁽²⁴⁾ גם אם הרגו על ידי דיקור או
עקירת הסימנים, וממילא אם היה נחורו לא
היה נפטר מכסוי הדם שהרי נחירתו זו היא
שחיטתו, ולכן אמר לו "צא טרוף" כדי
שתהא שחיטה שאינה ראויה מהתורה,
[שהטריפה אסורה באכילה מן התורה אפילו
בעוף]⁽²⁵⁾.

אי אפשר לומר כן! שהרי יש ראייה כי

לדם? או נחורו, או עוקרו, ובכך הוא נפטר
מכסוי⁽²³⁾, ואם כן תמוה כיצד אמר רבי לרבי
חייא "שקול עופא ושחוט על בוביתא
דמיא", מבלי לכסות את הדם!?

ומתריצין: כי אתא רב דימי אמר: צא טרוף!
אמר ליה רבי לרבי חייא. שיעשה את העוף
טרפה קודם שישחטוהו כדי שיהא פטור
מכסוי [וכדעת רבי שמעון שהשוחט את
הטרפה פטור מלכסות].

כי אתא רבין אמר: צא נחור! אמר ליה,
והיינו, תהרגנו ואל תשחטנו כלל [שאפילו
לדעת רבי מאיר פטור מלכסות].

והוינן בה: למאן דאמר "צא טרוף" מאי

שעוף דמו מועט וקשה לכוון ולשפוך מקצת
מקילוח הדם על הקרקע ומקצתו על חבית מי
הפשתן, ונמצא שאינו מכסה כלל את הדם.

24. לכאורה מוכח כי כיון שמדאורייתא אין
צריך שחיטה, אף שמדרבנן העוף אסור באכילה,
נחשבת כשחיטה ראויה לחייב כיסוי, ומכאן
תמה הגרעק"א [סק"ז] על הפמ"ג [שפ"ד כז]
שכתב כי טריפות דרבנן פטור מכיסוי. וראה
ישוב לזה בהערות להלן [פו א].

והרמב"ם [שחיטה יד י' כתב שאם שחט
חולין בעזרה פטור מכיסוי, והקשה הלחם
משנה [ב א] הרי דעת הרמב"ם [מאכ"ס טז ו']
שחולין בעזרה אסורים רק מדרבנן ולמה פטור
מכיסוי, והגרעק"א [בדרוש ט] תירץ, שרק
איסור ההנאה מדרבנן, אך באכילה אסור
מדאורייתא, וכיסוי הדם תלוי בראויה לאכילה.
וראה שער המלך [חור"מ א ב].

25. האחרונים דנו למ"ד אין שחיטה לעוף מן
התורה האם נחירתו נחשבת כשחיטה [לחייב

אלא כששוחט לאכול, או שהוא תלוי במעשה
שחיטה המתרת לאכילה.

ובתוספתא [ה"ב] שנינו שגם השוחט לנכרי
ולכלבים חייב בכיסוי ומשמע שחייב אפילו
כשאינו מקיים מצוה, [שהרי בפרי חדש קו"א
יט, ובתבואות שור יט ד כתבו שאין מברכים
על שחיטה לנכרי אלא באופן שיתכן שיאכל
ממנה ישראל, ומשמע שאין בה מצוה].

23. במשכנות יעקב [סע"י טו] ובגליון
מהרש"א [שם] הוכיחו מכאן שצריך לכסות את
כל הדם, ואינו יכול לכסות מקצתו ולהשתמש
בדם הנשאר לצרכו. וראה להלן [פח א] שנחלקו
הראשונים אם הלכה כרבי יהודה שצריך לכסות
את כל הדם או די במקצתו. ובפתחי תשובה
[כב ס"ק ט] דחה את הראיה מסוגיין כי כאן
הנידון באופן שצריך את כל הדם ובברכת ראש
ובית שלמה [הובא בגליון מהרש"א] כתבו כי
רבי יהודה מודה שלכתחילה צריך לכסות כל
הדם, והחזו"א [ג כב] הוכיח מהטור שאף
לכתחילה אינו צריך, ועל הראיה מסוגיין כתב

טעמא לא אמר "צא טרוף"?

וכי תימא שהוא סובר שרבי לא היה יכול לומר לו "צא טרוף" משום דקסבר רבי שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, ולכן אם היה מטריפו לא היה נפטר מכסוי, והא אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: ראה רבי דבריו של רבי שמעון בכסוי הדם שהשוחט את הטרפה פטור מלכסות, ושנאו בלשון חכמים?

ומתריצין: "לא מיבעיא" קאמר:

לא מיבעיא "צא טרוף" דסבר רבי דפטור מכסוי, משום דשחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה, אבל "צא נחור" אימא סבר רבי "אין שחיטה לעוף מן התורה", ונחירתו זו היא שחיטתו⁽¹⁾, וליבעי כסוי. קמשמע לן שאף בנחירה פוטר רבי מכסוי, משום דסבר רבי יש שחיטה לעוף מן התורה, כדדרש מ"כאשר צויתוך".

ומקשינן: ומי נפל ליה יאניבא בכיתניה דרבי חייא? והאמר רבין בר אבא, ואמרי לה: אמר רבי אבין בר שבא: משעלו בני הגולה, חכמי בבל, לארץ ישראל [בדורות של חכמי התלמוד] פסקו הזיקין כוכב העובר בשמים כחץ ממקום למקום והוא סימן

לדעת רבי חייבין מן התורה לשחוט את העוף. דתניא: רבי אומר: כתיב "וזבחת...". כאשר צויתוך! והיכן מצינו בתורה שנצטוו משה על הלכות שחיטה? אלא, מלמד שנצטוו משה בעל פה על הושט ועל הקנה, שהשחיטה תהא בהם, ועל רוב סימן אחד שצריך לשחוט בעוף ועל רוב שנים שצריך לשחוט בבהמה! הרי, שרבי סובר ששחיטת העוף היא הלכה למשה מסיני, והיינו מן התורה, ואם כן למה לא אמר לרבי חייא "צא נחור"?

ומתריצין: אין כוונת רב דימי שרבי אמר לו דוקא "צא טרוף" ואמנם יתכן כי רבי אמר "צא נחור" לפי שגם בנחירה פטור מכסוי. אלא, "לא מיבעיא" קאמר רב דימי.

א-19

לא מיבעיא "צא נחור" שלדעת רבי פטור מכסוי משום דלאו שחיטה היא כלל, אבל "צא טרוף" שנחשבת שחיטה אלא שאינה ראויה אימא מודה רבי שאף שהיא שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, וליבעי כסוי, קמשמע לן רב דימי שאף בשחיטת טרפה סבר רבי דפטור מכסוי, כדרבי חייא בר אבא, שאמר לעיל שלרבי נראו דבריו של רבי שמעון בכיסוי הדם.

והוינן בה: ולמאן דאמר "צא נחור" מאי

וכדלעיל. ולכאורה היינו דוקא כרבי שמעון שלא למד גזירה שוה משחוט חוץ ולא נאמר בכיסוי הדם "שחיטה" וראה בהערות להלן פו א.

1. מבואר בגמרא כי לרבי שמעון החיוב בנחירה הוא רק משום שנחירתו זו היא שחיטתו, ולכאורה מכאן יקשה על דברי תוס' לעיל [פג ב ד"ה במוקדשין] שמליקה מחייבת בכיסוי [אילו קדשים חייבים] משום שלא נאמר בו לשון "שחיטה" אלא שפיכה, ואין צריך אלא שפיכת דם המתירה באכילה,

עליה כשחוט חוץ וחולין בעזרה וכו'] או שהיא רק מתירה מידי נבילה אך אינה נחשבת מעשה שחיטה, ואין להוכיח מסוגיין שנחשבת כשחיטה, ולכן מתחייב בכיסוי, שהרי כבר כתבו תוס' לעיל [פג ב ד"ה במוקדשין] שמליקה מחייבת בכיסוי [אילו קדשים חייבים] משום שלא נאמר בו לשון "שחיטה" אלא שפיכה, ואין צריך אלא שפיכת דם המתירה באכילה,